

REGLER FOR VÆRERINGER OG VÆREHOLDSLAG GJELDENDE FRA AVLSESSESONGEN 2011/12

Vedtatt av Avlsrådet for sau i NSG 20.10.2011

1 Formål

Væreringer og væreholdslag er organisasjoner der medlemmene samarbeider om avkomsgransking av værer og effektiv utnytting av avlsværene.

2 Virkeområde og definisjoner

Reglene gjelder for de rasegruppene Norsk Sau og Geit (NSG) driver organisert avlsarbeid på i Norge: norsk kvit sau (NKS), spælsau, sjeviot, pelssau og ”kjøttsau”.

Med *væring* og *væreholdslag* menes en juridisk og økonomisk selvstendig enhet registrert i Enhetsregisteret med formål å drive avlsarbeid på sau.

Væringen har som viktigste oppgave å lage gode eliteparinger (paringer mellom de beste søyene og de beste værene), rekruttere prøveværer fra eliteparinger og avkomsgranske prøveværene. En væring kan drive avlsarbeid på en eller flere av rasegruppene som inngår i avlsarbeidet på sau.

Med *avdeling innen væringen* menes de medlemmene av væringen som går sammen om å avkomsgranske prøveværer av samme rasegruppe i sine besetninger. En væring kan ha en eller flere avdelinger.

Væreholdslaget har som oppgave å overta avkomsgranska værer fra væringsavdelingen den samarbeider med og sette på døtre etter disse værene, slik at værene blir granska med større sikkerhet.

Med *avlbuskap* menes en besetning som er medlem i en godkjent væring eller et godkjent væreholdslag.

Med *avlsguppe* forstås det som av Mattilsynet blir sett på som en enhet med hensyn til sykdoms- og smittestatus (Se Forskrift om bekjempelse av dyresjukdommer; § 2 og 15).

Med *smittegruppe* forstås væringsbesetninger som utveksler værer. Hvis en besetning er medlem av 2 væringsavdelinger, vil de to avdelingene automatisk bli regnet som en smittegruppe. Det samme gjelder hvis 2 avdelinger utveksler eliteværer innen eller mellom paringssesonger. Medlemmer i væreholdslag regnes ikke å være i samme smittegruppe som væringsavdelingen væreholdslaget samarbeider med så lenge det ikke går værer fra væreholdslaget tilbake til ringen.

3 Organisering

a) På landsplan

Norsk Sau og Geit er ansvarlig for avlsarbeidet på sau.

Avlsrådet for sau er rådgivende organ for styret og administrasjonen i NSG. Avlsrådet har følgende 8 medlemmer oppnevnt av styret i NSG for 2 år av gangen (fra 1. juli 2009 osv):

- Leder
- 4 regionrepresentanter (lederne i de 4 avlsregionene, se nedenfor)
- 1 representant fra Nortura
- 1 representant fra KLF
- 1 representant for IHA/UMB

Avlsrådet har hovedansvaret for gjennomføringen av avlsplanen for sau. Rådet skal blant annet godkjenne og om nødvendig ekskludere væreringer, gi tilskudd, utforme regler for avkomsgransking av værere samt ha ansvaret for beregning av avlsindekser i samsvar med gjeldende regler.

Avlsrådet for sau har disposisjonsrett over og forkjøpsrett til værere som er avkomsgranska og har fått offisiell indeks.

b) På regionplan

Landet er delt inn i 4 avlsregioner på sau:

- Nord (Finmark, Troms, Nordland)
- Midt (Nord-Trøndelag, Sør-Trøndelag, Møre og Romsdal)
- Vest (Sogn og Fjordane, Hordaland, Rogaland, Vest-Agder)
- Øst (Aust-Agder, Telemark, Vestfold, Buskerud, Oppland, Hedmark, Akershus, Østfold)

Hver region har et *Regionutvalg for saueavl* bestående av en representant fra hvert fylke utnevnt av fylkestyret i NSG, en representant for Nortura og en for KLF. Medlemmene oppnevnes for 2 år av gangen og følger funksjonstida for Avlsrådet for sau. Regionutvalget velger selv sin leder og varaleder blant fylkesrepresentantene.

Regionutvalget er underlagt Avlsrådet for sau.

Regionutvalget har ansvaret for organisering og gjennomføring av avlsarbeidet i regionen slik at den avlsmessige framgangen blir størst mulig. Det gjelder blant annet:

- Bistå væreringene og væreholdslagene i sin region med kunnskapsoppbygging om avlsarbeidet på sau og å gi faglige råd i konkrete saker
- Gi uttalelse til Avlsrådet for sau ved søknad om oppstart av nye ringer, utvidelse av ringer, sammenslåing av ringer eller andre større endringer
- Organisere avkomsgranskingen av værere i sin region
- Føre tilsyn med ringenes arbeid
- Sørge for at tiltak som blir vedtatt av Avlsrådet for sau blir gjennomført

c) På fylkesplan

På fylkesplan har fylkeslaget av NSG et rådgivende utvalg, *Avlsutvalget for sau*, som er juridisk og økonomisk underlagt fylkeslaget.

Avlsutvalget i fylket har ansvaret for spredning av den avlsmessige framgangen fra avlsbesetningene til bruksbesetningene, blant annet kåring av værlam.

I fylker hvor det ikke finnes et avlsutvalg, overtar regionutvalget disse oppgavene.

Avlsutvalget i fylket har ingen direkte oppgaver overfor væreringene og væreholdslagene i sitt fylke.

Avlsutvalget i fylket og fylkeslaget må følge vedtak gjort av Avlsrådet for sau og/eller styret i NSG.

d) På lokalplan

En værering eller et væreholdslag er en selvstendig juridisk/økonomisk enhet som har det operative ansvaret for avlsarbeidet som foregår i avlsbuskapene.

Væreringen/væreholdslaget ledes av et styre som velges av medlemmene på årsmøte. Styret er ansvarlig for alle ledd i den praktiske gjennomføringen av avkomsgranskningen lokalt.

Det skal føres eget regnskap for hver værering/væreholdslag.

4 Krav til væreringen/væreholdslaget

a) Antall medlemmer

Væreringen/væreholdslaget må ha minst 3 aktive medlemmer.

b) Godkjenning av værering/væreholdslag

Væreringen/væreholdslaget skal hvert år godkjennes av Avlsrådet for sau. Sammenslåing med eksisterende ringer, større utvidelser av ringen og andre viktige endringer i organisasjons- og avlsstrukturen skal også godkjennes av Avlsrådet for sau.

c) Samarbeid mellom værering og væreholdslag

Et væreholdslag skal samarbeide med en og kun en værering, eller kun en avdeling innen ringen hvis væreringen er organisert i avdelinger.

d) Medlemskap i værering/væreholdslag

Medlemskap i væreringen/væreholdslaget følger avlsåret og gjelder for ett år om gangen fra 1. oktober.

Besetninger som ønsker å bli medlem i væreringen/væreholdslaget, må sende søknad om dette til styret i væreringen/væreholdslaget innen 1. august. Medlemskapet gjelder da fra 1. oktober samme år. Nye medlemmer må ha vært medlem i Sauekontrollen i minst ett år (senest fra 1. januar opptaksåret) og skal også godkjennes av Mattilsynet.

Styret i væreringen/væreholdslaget kan nekte å ta opp en besetning som ønsker å bli medlem, eventuelt nekte å fornye medlemskapet for et eksisterende medlem, hvis medlemskapet vil påføre organisasjonen store økonomiske og/eller arbeidsmessige belastninger.

Besetninger som er pålagt offentlige restriksjoner pga mædi, skrapesjuka, fotråte eller andre smittsomme sykdommer kan ikke delta i væreringen/væreholdslagets ordinære drift.

Styret i væreringen/væreholdslaget kan ekskludere medlemmer som ikke følger opp avlsarbeidet i samsvar med regler og retningslinjer gitt av Avlsrådet for sau, Regionutvalget for saueavl og styret i væreringen/væreholdslaget.

e) Organisering i avdelinger

I større væreringer bør ringen dele den opp i avdelinger for å begrense den smittmessige kontakten mellom besetninger, og for å lage mindre enheter som gir mer hensiktsmessig gjennomføring av avlsarbeidet (se paragraf 5 c).

En avdeling har kun en rase som den arbeider med, og den må ha minst 3 medlemmer som deltar i avkomsgransking av prøveværer.

f) Krav til værebruk i værering

Kravene nedenfor gjelder per ring, eller per avdeling hvis ringen er delt i flere avdelinger.

Semin

For å lage gode prøveværskandidater og sikre genetiske bånd til resten av ringsystemet, må væreringen/avdelingen bruke semin med de seminværene som Avlsrådet for sau har vedtatt skal være årets seminliteværer. Hvis prøveværene ikke sirkuleres i hele avdelingen, er det et større krav til seminbruk jo færre besetninger prøveværene sirkuleres i.

Kravet til seminbruk er:

Sirkulering av prøveværene	Flokker som må inseminere	Minstekrav til seminbruk ¹⁾	Rasegruppe				
			NKS	Spælsau	Sjeviot	Pels-sau	Kjøtt-sau ²⁾
Tre flokker eller mer	Minst halvparten	Andel av søyene	7 %	5 %	3 %	3 %	7 %
		Antall sæddoser	30	25	20	20	30
To flokker	Begge	Andel av søyene	10 %	7 %	5 %	5 %	10 %
		Antall sæddoser	30	20	15	15	25
En flokk		Andel av søyene	15 %	10 %	7 %	7 %	15 %
		Antall sæddoser	30	15	10	10	20

1) Begge kravene, både seminprosenten og antall doser, må oppfylles.

2) Kravet til andel av søyene gjelder for søyer av kjøtt-sauraser, mens antall sæddoser er summen av NKS-doser og kjøtt-sau-doser.

Spredning på fedre i den enkelte besetningen

Ingen vær (prøvevær, elitevær, ventevær eller annen avlsvær) må ha mer enn 50 % av alle slaktede avkom i den enkelte besetningen i den aktuelle rasegruppen. Hvis dette kravet ikke overholdes, vil alle avkommene i besetningen det aktuelle året bli ekskludert fra indeksberegningene.

Eliteparinger

De avlsmessig beste søyene i hver avlsbuskap skal bedekkes med elitevær (avkomsgranska vær) eller ved semin. Eliteprosenten bør ikke være over 30 % i NKS-gruppen og ikke over 25 % i de andre rasegruppene.

Prøveværer

Væringen/avdelingen som avkomsgransker NKS (rasekode 10), kvit spælsau (rasekode 4) eller sjeviot (rasekode 3) må avkomsgranske minst 5 prøveværer i året av den aktuelle rasen.

Det enkelte medlem i ringen/avdelingen som deltar i avkomsgransking av prøveværer, må bruke minst 3 prøveværer i besetningen i paringssesongen.

Væringen skal stå som eier av alle værlam som settes inn til avkomsgransking. Ringen har forkjøpsrett til alle kåra værlam hos ringmedlemmene til den pris som fastsettes av Avlsrådet for sau. Dette gjelder kun i rasegruppene der NSG gir granskingstilskott (NKS, spælsau og sjeviot).

Styret i ringen er ansvarlig for innsettet av prøveværer som skal være i samsvar med retningslinjer gitt av Avlsrådet for sau.

For å få offisiell indeks må en prøvevær ha følgende antall slaktede avkom som inngår i indeksberegningene ved siste indeksskjøring om høsten:

NKS:	minst 20 slaktede avkom
Spælsau:	minst 15 slaktede avkom
Sjeviot:	minst 15 slaktede avkom
Pelssau:	minst 10 slaktede avkom
Kjøttsau:	minst 10 slaktede avkom

Prøveværer som fyller kravene til offisiell indeks som skissert over, er berettiget til granskingstilskudd fra NSG hvis:

- Prøveværen er av rasen NKS (rasekode 10); kvit spælsau (rasekode 4) eller sjeviotsau (rasekode 3)
- Prøveværen er O-kåret i samsvar med regelverket for rasen NKS, kvit spælsau eller sjeviotsau
- Prøveværen holder minimumskravet til O-indeks ved nest siste eller siste indeksskjøring høsten den settes inn til gransking. Minimumskravet er:

NKS:	125 høsten 2011, 126 høsten 2012
Spælsau:	115 høsten 2011, 118 høsten 2012
Sjeviot:	118 høsten 2011, 120 høsten 2012
- Prøveværens far ikke står på Avlsrådets liste over fedre det ikke betales granskingstilskudd for ("negativlista")
- Antall sønner per seminfar er innenfor begrensningen som er vedtatt av Avlsrådet.

Avkomsgranska værer

De avkomsgranska værene skal disponeres i samsvar med retningslinjer gitt av Avlsrådet for sau.

Venteværer

Avkomsgranska værer som ringen/avdelingen ønsker å ta vare på i ringen, men som ikke brukes som elitevær den aktuelle sesongen, kan oppstalles hos og brukes av medlemmer av ringen.

Medlemmer som ikke deltar i avkomsgranskingen av prøveværer må bruke minst 3 værer hvert år, og ingen vær må ha mer enn 50 % av slaktede avkom i flokken.

g) Krav til værebruk i væreholdslaget

Væreholdslaget skal stå som eier eller leier av alle avkomsgranska avlsværer i væreholdslaget. Søyelam som settes på, skal i hovedsak være fra de avkomsgranska værene.

Et væreholdslag skal bruke minst 3 nye avkomsgranska værer hvert år. Værene skal hentes fra væreringen/avdelingen som væreholdslaget samarbeider med.

Alle medlemmer av væreholdslaget må hvert år bruke minst 3 av væreholdslagets værer.

Ingen vær må ha mer enn 50 % av alle slaktede avkom i den enkelte besetningen i den aktuelle rasegruppen. Hvis dette kravet ikke overholdes, vil alle avkommene i besetningen det aktuelle året bli ekskludert fra indeksberegningene.

Det skal ikke gå værer fra væreholdslaget tilbake til væreringen/avdelingen.

h) Oppgaver for styret i væreringen/væreholdslaget

Styret skal:

- Innen 1. november informere Avlsrådet for sau om hvem som er aktive medlemmer i den aktuelle avlssesongen, og hvem som har permisjon. Oversikten skal vise hvordan medlemmene eventuelt er organisert i avdelinger, hvem som gransker værer alene eller sammen med ett annet medlem, og hvilke andre væreringer/avdelinger som eventuelt er i samme smittegruppe.
- Følge Avlsrådets retningslinjer for disponering av prøveværer og avkomsgranska værer og innen 1. desember informere Avlsrådet for sau om hvilke værer som brukes i høstens paringssesong.
- Arbeide aktivt for at kåringa blir gjennomført på en god måte.
- Legge forholda til rette for optimal utnytting av avlsværene og organisere nødvendig transport.
- Legge forholda til rette for bruk av semin i samsvar med retningslinjer gitt av Avlsrådet for sau.
- Sørge for at hver avlsbuskap bruker avlsværene i samsvar med gitte retningslinjer.
- Følge opp at medlemmene leverer nødvendig antall slaktelam til slakteri som har kontinuerlig individinnrapportering av slaktedata til Sauekontrollen.
- Følge opp at medlemmene leverer alle opplysninger til Sauekontrollen innen fastsatte frister.
- Påse at fôring og stell av værene hos det enkelte medlem er i tråd med godt dyrehold.
- Påse at beitet for værene er tilfredsstillende.
- Se til at alle medlemmene overholder forbudet mot å ta inn avlsdyr fra andre flokker enn de som allerede er i samme smittegruppe.
- Ikke selge værer over fylkesgrensa.
- Legge fram årsmelding og revidert regnskap for ringen for godkjenning av årsmøtet.

- Sende regnskap og årsmelding til Regionutvalget for sau etter årsmøtet og innen 1. april hvert år.
- Gi andre opplysninger om ringen og drifta som Avlsrådet eller Regionutvalget måtte be om.

i) Oppgaver for medlemmet i væreringen/væreholdslaget

Medlemmene skal:

- Være medlem i Norsk Sau og Geit.
- Skrive under medlemskapsavtale, og med dette bekrefte at han/hun er kjent med og aksepterer ”Regler for væreringer og væreholdslag”.
- Disponere søyene i rasegruppen(e) som medlemmet deltar i avlsarbeidet med, i samsvar med retningslinjer gitt av Avlsrådet for sau.
- Følge de retningslinjer Avlsrådet for sau gir om bruk av prøvevær, granska vær (elitevær og ventevær) samt semin.
- Bruke den prøveværen som til enhver tid er disponert for besetningen (kun værering)
- Et medlem som har mer enn 50 søyer av den aktuelle rasen, har anledning til å disponere 50 % av de overskytende søyene etter eget ønske (bruksdyrkryssning osv), men ikke til eliteparinger innen den aktuelle rasen.
- Søke styret om godkjenning ved rekruttering av andre værer til besetningen enn de som inngår i reinavlsarbeidet i regi av væreringen. Andre værer skal komme fra samme smittegruppe som besetningen er med i. Semin med værer som ikke inngår i ringens avlsarbeid, er tillatt uten søknad til styret.
- Møte til kåring med de værlamma som væreringen/væreholdslaget ønsker skal stilles. Væreringen har forkjøpsrett på de kåra værlamma.
- Medlemmet skal føre nøyaktige opptegetninger over hendelser i besetningen som Avlsrådet vedtar, og rapportere disse til Sauekontrollen eller NSG innen fastsatte frister.
- Sørge for at slaktelamma i besetningen innen gitte frister leveres til slakteri som har kontinuerlig innrapportering av slaktedata til Sauekontrollen.
- Stille besetningens opplysninger til rådighet for avlsarbeidet (avkomsgransking, opptelling av opplysninger, ringanalyse, kåring m.m.), og tillate at Avlsrådet for sau, Regionutvalget for saueavl og ledelsen i ringen får innsyn i opplysningene.
- Ikke selge sau over fylkesgrensa, heller ikke av raser som ikke inngår i avlsarbeidet i regi av væreringen/væreholdslaget.
- Sende skriftlig melding til styret i ringen innen 1. august dersom det ønskes å melde seg ut av væreringen/væreholdslaget. Utmeldinga blir da gjort gjeldende fra og med 1. oktober samme år. Medlemmet er forpliktet til å delta i Sauekontrollen og rapportere inn alle opplysninger til og med 31. desember i utmeldingsåret.

j) Økonomiske forhold ved utmelding og opphør

Medlemmer som slutter i væreringen/væreholdslaget har ikke krav på utbetaling av annet enn medlemsinnskuddet som ble betalt ved innmelding. Kapitaloppbygging i medlemsperioden tilfaller væreringen/væreholdslaget.

Dersom væreringen/væreholdslaget innstiller driften, skal Avlsrådet for sau disponere resterende midler til beste for avlsarbeidet på sau.

5 Smittebegrensning og helsekontroll

a) Inspeksjon og kontroll

På oppfordring fra Avlsrådet for sau, Regionutvalget for saueavl eller Mattilsynet må væreringen/væreholdslaget når som helst kunne:

- Forevise værene.
- Legge fram ajourført helsekort for den enkelte buskap.
- Legge fram værene sitt ajourførte identitetskort.

b) Identitetskort

Hver enkelt vær skal hele livet følges av et identitetskort hvor det framgår hvor dyret har vært brukt og oppstallet hver enkelt sesong. Dette kortet beholdes av siste innehaver i 10 år etter at væren er slaktet.

c) Smittegruppen

Væreringer/avdelinger som utveksler værer, tilhører samme smittegruppe. En besetning som deltar i to avdelinger, vil automatisk utvide smittegruppen til å omfatte begge avdelingene.

En smittegruppe skal ikke ha mer enn 2000 søyer. Søyetallet er *summen av alle søyer i besetningene* som inngår i smittegruppen, ikke bare søyene i den aktuelle rasegruppen.

d) Rekruttering av værer til naturlig paring

Rekruttering av *værer i rasen som ringen/avdelingen arbeider med*, skal kun skje i fra ringens/avdelingens medlemmer.

Rekruttering av *andre værer* (andre raser osv) som brukes av medlemmene i naturlig paring er tillatt så lenge det skjer innen smittegruppen.

Rekrutteres det værer utenom smittegruppen med Mattilsynets og ringens godkjenning, skal besetningen alltid ha minst 18 måneders karantene før den igjen kan delta i ringdriften.

Rekrutteres det værer uten Mattilsynets og ringens godkjenning, kan medlemmet ekskluderes eller pålegges en lengre pause som aktivt medlem av ringen, eventuelt kombinert med utvidet sjukdomstesting.

d) Rekruttering av søyer utenom besetningen

Rekruttering av *søyer* utenom egen besetning krever Mattilsynets og ringens godkjenning. Skjer dette innen smittegruppen kan besetningen fortsette som ordinært medlem.

Rekrutteres det søyer utenom smittegruppen med Mattilsynets og ringens godkjenning, skal besetningen alltid ha minst 18 måneders karantene før den igjen kan delta i ringdriften.

Rekrutteres det søyer utenfra uten Mattilsynets og ringens godkjenning, kan medlemmet ekskluderes eller pålegges en lengre pause enn 18 måneder som aktivt medlem av ringen, eventuelt kombinert med utvidet sjukdomstesting.

e) Geit

Sauebesetninger som har geit som ikke er dokumentert fri for CAE, paratuberkulose og byllesjuka kan ikke delta i værering eller væreholdslag.

Det må ikke forekomme at sau i en ringbesetning blir fôret med melk fra geit hvis geitene ikke er dokumentert fri for CAE.

f) Import av avlsmateriale fra utlandet

Besetninger som har importert *levende småfe eller andre drøvtyggere* får ikke være medlem i værering/væreholdslag før tidligst 18 måneder etter at importen fant sted. Dette gjelder også besetninger som har importert *sæd eller embryo* fra drøvtyggere i strid med KOORIMP sine krav. Besetninger som har dyr som stammer fra besetninger som nevnt ovenfor, får heller ikke være medlem i værering/væreholdslag før tidligst 18 måneder etter at importen fant sted.

6 Tilskudd

For å oppnå økonomisk støtte til drifta, må væreringen:

- Være registrert og godkjent av Avlsrådet for sau.
- Følge Forskrift om bekjempelse av dyresjukdommer av 6. mars 1995 med endringer.
- Følge regler og vedtak i Avlsrådet for sau og styret i NSG.

7 Dispensasjon

Avlsrådet for sau kan, eventuelt i samråd med Mattilsynet, etter søknad gi dispensasjon fra disse reglene.

8 Tvistemål

Styret i NSG er ankeinstans ved eventuelle tvister mellom en værering eller et væreholdslag og Avlsrådet for sau.

9 Om regelverket og utfyllende bestemmelser

Regler for væreringer og væreholdslag fastsettes av styret i NSG etter forslag fra Avlsrådet for sau.

Avlsrådet for sau kan gi utfyllende bestemmelser til disse reglene.